

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 11. Franciscus Lupercius Paranam & Vrvaicam Iustrat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

sequenti die inilit, indicatâ, Sacerdos noster post catechesim Baptismo initiavit. Indus, inter suos primarius, ejusque uxor, filium septemdecim annorum, & septennem filiam, utriusque delicias, perdiderant, quos à Mamalucis abactos rebantur: sed dum infortunium suum domi nostræ lamentantur, adolescens cum litteris aliunde venit: atque is erat tristium parentum filius, qui ut patrem matremque vidit, & vicissim parentes filium agnovère. in mutuos amplexus ruentes, ea lætitiæ signa dedère, ut ad insolitas gestulentium aggratulationes accurrerint omnes ferè Mbororei incolæ, & advenæ, inter quos filiola septennis reperta, quæ utrumque parentem & fratrem hianti ore, & expansis brachio: is unâ omnes invitabat. Nihil feciùs uterque parens & frater uno concursu, quaquà potuère, puellulam amplexati gratias Deo non ingrati solverunt; idem facientibus Sociis pro renovato Sancti Eustachii exemplo. Felix etiam fuit duorum Indorum fortuna, qui à prædonibus ad pabulandum missi, eo usque progressi sunt, quò cymbam undequaque pertusam offenderent, quâ triginta leucas summâ felicitate emensi, auspiciis & suavoribus Mbororensibus, salutare aquas postulatam venère, & obtinuère. Juvenis, corporis formâ spectabilis, uxoris sortem, quam aut mortuam, aut captivam rebatur, inconsolabiliter deplorabat: sed dum Mbororeum unâ viâ pergeret, aliâ videt uxorem ventitare, ex quo occurso conjectari licet, quis fuerit amantissimorum conjugum sensus. Pluribus hujusmodi eventibus ad hunc annum pertinentibus, ne similibus rerum narratione fastidium paream, scribere supersedeo, satis fecisse ratus, si dixerò Mbororeum oppidum inopinatis affinium consanguineorumque occuribus, solemnibus plurimorum Baptismis, & crebris providentiæ Divinæ favoribus, fuisse festivum. Satis constat sexcenta capita, Mbororensium excursorum operâ, aut è dæmonum antiquo dominio, aut Mamalucorum captivitate, summo labore fuisse redempta. Eò verò processit quorundam caritas, ut non dubitarent ægros, humeris impositos, viginti & triginta leucarum itinere, per scopulos & sylvas, ne animatum remedio carerent, reportare. Porro plerisque supra à me recensitis, suâ manu Franciscus Lupercius Provincialis ritè abluit, dum pro munere Paranae & Urvaicæ Socios inspectum venit.

*Inopinatis
parentum
occurfus.*

*Sexcenti re-
dempti.*

VENIENTI ad primum Paranae oppidum Provinciali, honoris ergò ex plerisque coloniis occurrere ducentæ Neophytorum cymbæ, festivo apparatu ludicram in fluvio pugnam instituentes, aliis interim in littore aut voce, aut variis Musicæ artis instrumentis, adventum ejus celebrantibus. In singula oppida per vias frondosis arcibus conspicuas, inter hilariorum ostentamenta inducebatur; tantâ gentis alacritate, propensioneque animorum, ut ubique Provincialis sibi aggratularetur, quòd contigisset oculis videre hoc opus dexteræ Excelsi, quæ ex lapidibus istis suscitârat tot filios Abrahæ. Neminem ipse indonatum dimittebat, grana vitrea, acus, aciculas, cultros, ferramenta, vestes acu pictas, & hujusmodi res novis hominibus gratissimas dividens. Tempa ubique reperit nitida, cultuque conspicua. In plerisque oppidis infantes, & adultæ gentis homines quamplurimos, Christianis undis abluit; Patribus id ultrò volenti cupienti que, in aliquot solamen dignitatis, plerumque ab Apostolicis his functionibus abstinere coactæ, concedentibus. Et quia præter Provincialatûs officium jussus erat ab Mutio Vitelleseo Generali Visitatorem, ut vocamus, agere, viginti novorum oppidorum ad Paranam & Urvaicam positorum res opportunis ordinationibus stabilivit. Singulis oppidis præerant bini Socii, distributum tempus in varias functiones, aliquoties à me relatas, habentes; summo manè, ubi per horam mente Deum oraverant, rem sacram faciebant, adstantibus incolarum plerisque: peracto Sacrificio, gentis primores Patribus se sistebant: quid ruri agendum: quæ terræ portio colenda, metendâve: quò iter suscipiendum: cui rei invigilandum: utrum piscatio, venatio, vel carnificina instituenda, exponebant: neque enim in his principiis quodlibet cui-libet licebat, nisi etiam institutoribus suis luberet. Singulis annis Socii, ex Regis Catholici indulto, Magistratum, dignitatesque splendidi nominis eligebant, quibus rebus paulatim gens nova ad politicam vitam formabatur. Porro hi Neophyti,

**CAPUT
XI.**

Franciscus
Lupercius
Paranam &
Urvaicam
lustrat.

*Alacriter
excipitur.*

*Sociorum
exercitatio-
nes ordina-
tionibus sta-
bilis.*

*Sociorum
officia.*

oppido-

oppidorum in speciem rectores, nihil novare, nihil punire, nihil ordinare, non expectato instructorum suorum decreto poterant: dici tamen vix potest, quam adeptione umbratilis potestatis, & gestatione officialium virgarum, gloriarentur. Omitto repetere quantos labores Socii pertulerint, vel hostium occurſu, vel caritate ciborum, vel itinerum assiduitate, vel mortis periculis; in quibus omnibus fortiter ferendis alter alteri piè invidabat; alter alterum inflammabat operibus, quæ potenter attraxissent totius Provinciæ Socios in partem laborum, nisi obedientiâ refranati fuissent. Ab Sociis omnibus ad Urvaicam & Paranam ter mille & ducenta circiter capita hoc anno baptizata sunt. De quorum Sociorum moribus cum inquireret Provincialis, reperit Josephum Cataldinum, & Simonem Maçeram, inter omnes opinione virtutis eminere, de quibus, in præhabentium longioris historiæ, utrorumque meritis debita, hæc pauca accipe. Josephus Cataldinus anno præteriti sæculi septuagesimo primo, Aprilis mense, Fabiani in Italiâ natus, Socossi in Baptismo, ob Virginis iconem vernaculâ linguâ sic nuncupatam, & in patria piè cultam, nomen accepit. Quod nomen, Assumptâ Josephi appellatione, in Religionis ingressu mutavit. Invocatâ Virginis ope, ab hernia, quam in matris alvo contraxerat, miraculosè liberatum fuisse, pii parentes credidèrunt. Sub matris cura, in ipsa pueritia, tantarum virtutum specimina dedit, ut vix tredecennis ab Collegiæ Ecclesiæ Canonicis ad sustinendam personam vacantis officii, cui dignitas annexa erat, electus fuerit, quod in tantula ætate integerrimâ famâ præstitit: donec jam Subdiaconus, studiorum ergò, Romam concederet. Ubi post emensum Philosophiæ curriculum, in Theologiæ schola Mutium Vitelleſcum audivit. Sacerdos factus, Laureti in Æde Virginis primùm ad aras fecit. Subinde à Bergomatibus, Romæ degentibus, Xenodochio, & templo suæ nationis præpositus, imposito oneri pares humeros supposuit. Trigesimo ætatis anno sensit se sollicitari ad inveniendam Societatem. Votis potitus, adhuc tyro missionem Indicam ambivit, &, concedente Claudio Aquavivâ Generali, facillè impetravit. Didaco Torres Peruvix Procuratori traditus, Hispali Religionis votis Societati se obligavit. In navigatione utilissimam operam nautis, & vectoribus navavit. Limam anno hujus sæculi quarto appulsus, longinquis ad Indos excursionibus destinatus, emensâ Peruviâ Tucumaniâque septingentas omninò leucas terrestri fluviali que itinere confecit, antequàm ad Paraquariam perveniret; ubi longè plura egit, quàm quæ suis locis de illo narravimus. Tantus erat ejus in Deum amor, ut in vultu quoque amantis ardor effloresceret. Nunquàm illum occasio præterlabebatur benè merendi de proximo; quantò is vilior, tantò erat in illum propensior. De se tam demissè contempitumque sentiebat, ut se pro nihilo, & deteriore nihil duceret. Obedientiæ illius argumenta multoties ex eo excepta sunt, dum semper volenti, semperque alacri, res maximè arduæ imperabantur. De odio corporis, ejusque afflictatione, satis dixero, si eum antiquis Anachoretis vitam simillimam in Guairania duxisse affirmavero. In qua regione, per plusquam viginti annos, panem ne oculis quidem libavit. Vino ferè semper abstinuit. Farinâ ligneam, fabis, radicibus, & hujusmodi rebus, potuque aquæ inter summos calores, quotidianas vigilias, & humicubationes, vitam sustentabat. Omitto cilicia, & flagella, quorum frequentem crepitum celare vicinos nequibat. Omitto cultum Venerabilis Sacramenti, MARIÆ, & Josephi, necnon erga aliòs Divos venerationem: tanti viri, per plures annos mihi notissimi, laudibus satisfecisse ratus, si eum cum Illustribus Societatis nostræ Heroibus in omni genere virtutum, & rerum inter Indos gestarum magnitudine, comparavero, & asseruero non abs re Antonio Ruiffo Angeli Barbaros defendentis specie visum aliquando fuisse. Præcivisse eum mortis locum, & tempus, ab nonnullis, non vanis indiciis, conjectatum est. Paulò ante mortem, Majorum imperio adactus, affirmavit, se sæpius corporeis oculis conspexisse Christi manum, cum parte brachii albâ & sacerdotali veste, sub mediùm Sacrificij, è calice exertam, & ab ea manu inexplicabiles delicias cum benedictione sibi affusas fuisse. Tantus vir sub id fermè tempus Urvaicensibus, Paranensibusque Sociis præesse jussus, sanctissimis exemplis Apostolicum magistratû per plures deinceps annos honestavit.

Simoni

Josephi Cataldini vita.

Simoni Maçetæ, individuo Cataldini socio; Castilentum, Atrienfis ditionis non ignobile oppidum, patria fuit. Hectorem-Herculem pii & honesti parentes in Lustrali fonte nominari voluere. Septenni, ob præcocis ingenii & pietatis maturitatem, Corporis Christi communio concessa est, quam deinceps etiam in pueritia octavo quoque die usurpavit. Ea in ætatura multas horas ante Venerabile Sacramentum flexus inter preces dacebat. Præterea per dies singulos, sive Divina fierent, sive concioni opera daretur, cum egregia quadam voluptate in templo perseverabat. Nec abluere adolescentiæ mores ab pueritiæ exercitationibus; adeo ut admirationi popularibus suis esset. Glande plumbeâ ex aberratione hominis in alterum bombardam explodentis crus transverberatum, quadrimestri spatio decubuit. Pro recuperata salute, JESU & MARIÆ gratias acturus, Lauretum concessit; unde pietatis augendæ firmissimum propositum retulit. Domum redux, assumpto in socium pio aliquo adolescente, spe adipiscendi Martyrium inflammatus, in Africam trajicere voluit: & jam aliquotque processerat, prosequutusque fuisset iter, nisi immaturum consilium, pii cujusdam Sacerdotis, apud quem peccata deponebat, monitu, in opportuniorem tempestivitate distulisset. Ob immoderata exercitia pietatis mens ejus turbellis, seu scrupulis, diu vexata fuit: quam vexationem, adjuvante Numine, corporis afflictationibus redemit. Neapoli in Caroli Sangrii, Societatis nostræ Assistentis, fororis nobilissimæ matronæ domo honorarius cliens, diu tantâ opinione versatus est, ut inter litteraria studia omnium amorem venerationemque sibi conciliaret. Josephus Cataldinus, qui ejus conscientiæ quadraginta-quatuor omnino annis præfuit, memoriæ traditum reliquit, Maçetæ juveniles annos, si usurpata jejunia, & corporis afflictandi studium spectes, posse cum antiquorum Anachoretarum, & Divi Nicolai moribus, comparari. Subinde octo integros annos parcissimo pane & aquâ contentus, ab omni alio cibo immunis transiit, ita ut, ne corpori labem faceret, ab nimis rigoribus refrænandus fuerit. Sacerdotio inauguratus, in Sodalitate Conceptæ sine Macula Virgini dedicata, diu cum eximia laude meruit; donec animum ad incundum religiosum statum inclinaret. Mutius Vitellescus, Neapolitanæ Provinciæ tum Moderator, in Societatem recepit; & ejus successor Antonius Spinellus, die Sanctis Simoni & Judæ sacro, in tyrocinium anno hujus sæculi sexto amandavit. Primo initæ Religionis die, ne quid antiquæ prophanitatis ei remaneret, positâ Herculis appellatione, Simonis nomen, incitamentum ad indipiscendas Apostolicas virtutes futurum, accepit. Admissus in contubernium, finem non faciebat osculandi Religiosæ domus parietes, & pavementum tritum à Sociis, agnoscentes in beneficio vocationis infinitas bonitatis Divinæ misericordias; cui ne se minus gratum præberet, conceptis privatim Religionis votis, se totum Dei nutibus & imperiis, mediante Virginum Reginâ, consecravit. Quotidie stans precibus Sanctissimam Trinitatem honorabat. Tempora diei noctisque distinxerat in varias Sanctorum colendorum formulas. Singulis horis variato modo Cælorum Reginam venerabatur. Anno uno in tyrocinio exacto, in libamentum Apostolicarum missionum aliquot oppida Neapolitani regni cum alio Sacerdote tantâ famâ percurrit, ut Archiepiscopus Cardinalis Aquaviva continuationem missionis ab Neapolitano Provinciali postularet. In cujus missionis reiteratione Maçeta omnes Societatis artes insigni urbanorum & rusticorum emolumento exprompsit. Inde redux, Neapolitana suburbia, multorum mensium labore, utilissimè excoluit. Aucto in his exercitiis longinquarum ad Indos expeditionum desiderio, eâ se cogitatione retardari sentiebat, quòd farina lignea & radices pro omni cibatu Missionariis Indicis esset: sed Deus, illustratâ ejus mente, technas esse dæmonis ostendit. Secundo tyrocinii anno ab Claudio Aquaviva, in Paraquariam provinciam proprio motu eum & alios Socios designante, Romam evocatus, gratias Deo egit, quòd ad cupitissimum munus amandaretur. Ex Italia Barcinonem navigans, ne latum quidem unguem, submersâ jam navis parte, ab naufragio abfuit. Cùm jam ferme de omnium vita conlatum esset, Simon Maçeta, quamvis æger, è lectulo prosiliens, fœminam captivam & Ethnicam, inter vectores versantem adiit, & explicato mortis æternæ, nî Fidem Christianam amplecteretur, præsentissimo periculo, ita

De Simona
Maçeta mirabilis.

permovit, ut Christiana fieri voluerit. Qua post debitam catechesim baptizatâ, tempestas quasi officio perfuncta quievit, & locum dedit vela explicandi. Barcione terrestri itinere Madritum, & Madrito Hispalim petiit, ubi navi conscensâ, Regis Catholici expensis, felicissimè Boni-aëris portum tenuit. Interjecto tempore, Cordubam Tucumanorum concessit; unde, post concepta Societatis vota, ad Paraquariæ metropolim, linguæ Indicæ perdiscendæ ergò, proficisci iussus est; donec in Guairaniam tanta quanta narravimus per tot annos patraturus concederet. Ad Paranam translatus, post multos A postolicorum laborum annos apoplectico morbo correptus, per quinque residuos vitæ annos lecto deinceps affixus est, incredibili patientiâ; nam toto eo tempore nec levissimum quiritatum emittere, aut aliquod fastidiosorum dolorum levamen optare, auditus est; noctes diesque in internis & ferventissimis cum Deo colloquiis (nam verba ne tertiare quidem poterat) transigebat. Dum quotidianâ fermè Corporis Christi sumptione reficiebatur, vultum suavissimis lacrymis perfundebat, & mens ejus Divino æstu calefacta ignes internos exterius prodebat; adeò ut è corpore exilire velle videretur. Per quinquaginta fermè annos in sylvestribus locis, & ab Hispanorum urbibus octoginta centumve leucis distitis, mirabili constantiâ perdurans, Indorum salutem insudavit; adeò nullo urbium desiderio, ut mihi olim asseruerit, voto se obligatum fuisse ad perseverandum totâ vitâ in media barbarie. Eum Antonius Ruisius tanquam Angelum veste splendidâ & lucenti, bella Domini inter Indos bellantem, per visum spectare meruit. Aliquando Indos contra furibundum Europæum, ensen in Barbaros librantem, manuali Cruce defendit, donec largè eruentaretur. Quoties filios abs se Christo genitos, speratâ morte, tutatus fuerit, quoties in mediis sylvis pro eorum salute ad inusitatas hominibus escas adactus fuerit, quoties mortis periculum adierit, sigillatim enarrare infinitum foret. Totâ vitâ corporis & animi virginitatem planè Angelicam conservavit. Per viginti annos ne frustum quidem panis gustavit. Constanter ab vini potu abstinuit. Sale deficiente, diu herbis & leguminibus aquâ purâ coctis contentus fuit. In Inianensi colonia tritico turcico sub cinere cocto, nullo adhibito alio condimento, se sustentavit. Non semel propheticis spiritu futura prædixit. Ex ulceroso corpore odorem roseum aliquando exhalavit. Coram Josepho Cataldino, cum jam ex Apoplexia mutum invisente, & hortante ut pro beneficio missionis Indicæ solemnem Sanctorum Ambrosii & Augustini hymnum corde saltem percurreret, vocem exeruit, & cum illo totum hymnum, non sine aliorum stupore, articulatim pronunciavit. Cum eodem aliàs, Laudate Deum omnes gentes, & rosarium, alternatim recitavit: præter quas voces per quinquennium nullas alias edere auditus est. Vox omnium fuit, Simonem Maçetam inter eos reputari posse, quibus veneratio ob singulares virtutes & sanctitatis famam debetur. Indi ob æstimationem hominis res ab eo contrectatas, & etiam pulverem calcamentorum aquâ mixtum, morbis non semel optimo successu adhibuere.

CAPUT
XII.
Ex Cordu-
benſi Colle-
gio utiliter
excurritur.

1642.

De ſivovii
Quarti inco-
larum quo-
riandam mo-
ribus.

ANNO millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo, binii Socii ad Iustrandam Cordubensis ditionis partem ex urbe emissi, magnum operæ pretium reportavere. Multis in locis fictæ per plures annos panitudines, & pellicatus in legitimas nuptias commutati sunt. Multi conscientiz pacem totius vitæ expiatione quæsierunt. Ferè omnes peccata duobus proximè elapsis annis commissa, quòd Sacerdotes defuissent, facti sunt. Postquàm ad fluvium Quartum penetravere, alter è Patribus de gentis moribus sic fermè ad unum ex amicis rescripsit. *Indi, inquit, Quarti fluminis accolæ, Pamparum, Guarporumq; Mendocinorum finibus obiacent. Avita Idolorum superstitionis tenaces, vultus suos adsciticis coloribus deturpant potius, quàm pingunt; vidui præsertim viduæq;. Res verè sacras execrantur, liminares nostræ Religionis præces, & decem Divina legis mandata, psittacorum adinstar deproperant. Multi cum demone paciscuntur. Radicibus incantatricibus in omne scelus necesseq; abutuntur. Singulis pagis præest Archimagus, cui incumbit ægros invisere, è quorum corporibus fingit se corruptum sanguinem sugere: & ut id fecisse videatur, putridum quid ore prius aliunde haurit, quod, ubi ægras partes sugendo percurrerit, evomit*

mit